GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 22225
שם התלמיד/ה: _____

היסטוריה

שאלון 22225 (מסלול גמיש)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
יש לענות על שאלה אחת מכל פרק.
פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה – (1×50) – 50 נקודות
פרק שני – המאבק על הקמת מדינת ישראל – (1×50) – 50 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה והשואה וספר הלימוד שאושר בנושא המאבק על הקמת מדינת ישראל.
בספרים יכולים להיות קטעים מסומנים במדגש (מרקר) או בעיפרון, אך בלי הערות בכתב, וכן תקופות או נושאים מסומנים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.
2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
שימו לב: בסעיפים שבהם יש להביא מקור מסֵפר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספח: לשאלה 4 (תצלומים)

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (50 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1–3.

1. מדיניות השלטון הנאצי כלפי היהודים בגרמניה וכלפי ארצות הכיבוש

(50 נקודות)

(ראו בנספח: מקור 1 – מיומנו של יוזף גבלס, שר התעמולה בגרמניה הנאצית, שהיה מיוזמי יום החרם., מקור 2 – מתוך הספר "גרמניה הנאצית והיהודים" שיצא בשנת 1997, מאת ההיסטוריון שאול פרידלנדר.)

א. לפניכם שני מקורות 1–2, המתארים את אירועי "יום החרם" (1 באפריל 1933).

– הציגו את ההבדל בין שני המקורות (1–2) בתיאור התגובות של אזרחי גרמניה על יום החרם.

הסבירו שתי סיבות להבדל שהצגתם. בתשובתכם התייחסו לשניים ממאפייני המקור האלה:

סוג המקור, יוצר המקור, מועד יצירת/פרסום המקור.

– על פי מה שלמדתם, הסבירו כיצד דימוי היהודי באידאולוגיה הנאצית בא לידי ביטוי בהחלטת המשטר הנאצי ליזום את יום החרם.

(26 נקודות)

ב. הסבירו כיצד פעל המשטר הנאצי לקידום רעיון "הסִדר החדש" באירופה בשנתיים הראשונות של המלחמה. בססו את תשובתכם על מקור מספר הלימוד ועל שתי דוגמאות נוספות.

(24 נקודות)

2. הגטאות, יחס האוכלוסייה כלפי היהודים

(50 נקודות)

(ראו בנספח: קטע ממקור מאת רוז'קה קורצ'אק, ובו היא מתארת את גירוש היהודים בעיר וילנה שבליטא מבתיהם לגטו, בספטמבר 1941.)

א. לפניכם קטע ממקור מאת רוז'קה קורצ'אק, ובו היא מתארת את גירוש היהודים בעיר וילנה שבליטא מבתיהם לגטו, בספטמבר 1941.

– הסבירו כיצד בא לידי ביטוי במקור אחד מדפוסי ההתייחסות של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות הכיבוש הנאצי.

על פי מה שלמדתם, הציגו את המניעים של מי שנקט דפוס התייחסות זה.

– בחרו במקור מספר הלימוד המציג דפוס התייחסות אחר של האוכלוסייה המקומית בארצות הכיבוש הנאצי, והסבירו כיצד דפוס זה בא לידי ביטוי במקור שבחרתם.

(25 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

ב. לפניכם כמה סוגי הנהגה שהיו בגטאות: היודנראט; מדריכי תנועות הנוער; אנשי חינוך ותרבות.
השוו בין היודנראט ובין מדריכי תנועות הנוער או אנשי חינוך ותרבות, על פי שני התבחינים (קריטריונים) האלה:
– תחומי פעילות
– קשיים
בכל אחד מן התבחינים הציגו נקודת דמיון אחת והבדל אחד.
(25 נקודות)

3. מלחמת העולם השנייה והמאבק בנאצים

(50 נקודות)
(ראו בנספח: קריקטורה של הצייר אריה נבון שפורסמה בתאריך 5/8/1943.)

א. לפניכם קריקטורה של הצייר אריה נבון שפורסמה בתאריך 5/8/1943.
– הסבירו כיצד השינוי שחל במצבה של גרמניה במהלך המלחמה בא לידי ביטוי בקריקטורה.
– על פי מה שלמדתם, הסבירו שניים מן הגורמים שהובילו לשינוי זה.
(25 נקודות)

ב. – הסבירו מדוע הקריאה למרד נשמעה בגטאות דווקא בשנים 1942–1943. בססו את תשובתכם על מקור מספר הלימוד.
– מדוע לא כל תושבי הגטאות תמכו בהחלטה לצאת למרד? הביאו שתי סיבות.
(25 נקודות)

פרק שני – המאבק על הקמת מדינת ישראל (50 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 4–6.

---

4. המאבק במדיניות בריטניה בארץ־ישראל (1945–1947)

(50 נקודות)
(ראו בנספח: נספח לשאלה 4 – תצלומים: תצלום 1 – אוניית המעפילים יאשיהו ווג'ווד, 1 ביולי 1946, נספח לשאלה 4 – תצלומים: תצלום 2 – הורדת פצוע מאוניית המעפילים אקסודוס, יולי 1947)

א. בנספח לשאלה זו מוצגים שני תצלומים (1–2) של ההעפלה לארץ־ישראל בשנים 1946–1947.
הסבירו כיצד מטרות ההעפלה בתקופה זו באות לידי ביטוי בכל אחד מן התצלומים.
(24 נקודות)

ב. – הציגו את המטרות של המאבק הצבאי בתקופה זו. בחרו במקור מספר הלימוד והסבירו כיצד הוא מבטא קידום של אחת מן המטרות שהצגתם.
– הציגו את המטרות של המאבק בתחום ההתיישבות בתקופה זו. בחרו במקור מספר הלימוד והסבירו כיצד הוא מבטא קידום של אחת מן המטרות שהצגתם.
(26 נקודות)

5. העברת שאלת ארץ־ישראל לאו"ם, תוכנית החלוקה

(50 נקודות)

(ראו בנספח: מקור מנאום שנשא שר המושבות הבריטי קריץ־ג'ונס לוועדה שעסקה בשאלת פלשתינה–ארץ־ישראל ב־16 באוקטובר 1947.)

א. לפניכם מקור מנאום שנשא שר המושבות הבריטי קריץ־ג'ונס לוועדה שעסקה בשאלת פלשתינה–ארץ־ישראל ב־16 באוקטובר 1947.

– הסבירו כיצד באים לידי ביטוי במקור שלושה מן השיקולים שהניעו את ממשלת בריטניה להעביר את שאלת ארץ־ישראל לאו"ם.

– על פי מה שלמדתם, הסבירו את ההשפעה של אחד מן השיקולים האלה על ההחלטה של בריטניה להימנע בהצבעה על תוכנית החלוקה בעצרת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947.

(25 נקודות)

ב. – הסבירו מדוע הנהגת התנועה הציונית תמכה בתוכנית החלוקה, ומדוע "הוועד הערבי העליון" (ההנהגה של הערבים בארץ־ישראל) התנגד לה.

– בחרו במקור מספר הלימוד, והסבירו כיצד התגובה של היהודים או של הערבים בארץ־ישראל על תוכנית החלוקה באה לידי ביטוי במקור שבחרתם.

(25 נקודות)

6. מלחמת העצמאות

(50 נקודות)

א. – מדוע התנהל במִנהלת העם דיון בעניין מועד ההכרזה על הקמת מדינת ישראל? הביאו שלוש סיבות.

– בחרו במקור מספר הלימוד, והסבירו כיצד הוא מבסס את אחד הטיעונים שעלו בדיון זה.

(25 נקודות)

ב. בכל אחד משני השלבים של מלחמת העצמאות עבר הצד היהודי מדרך פעולה של מגננה לפעולות של יוזמה והתקפה.

הסבירו טענה זאת, ונמקו אותה באמצעות שתי עובדות היסטוריות לכל שלב במלחמה (סך הכול – ארבע עובדות).

(25 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח – המקורות

מקור 1 – מיומנו של יוזף גבלס, שר התעמולה בגרמניה הנאצית, שהיה מיוזמי יום החרם.

1 באפריל 1933

החרם נגד תעמולת הזוועה של היהדות העולמית נכנס לתוקפו בכל רחבי ברלין והרייך. אני עורך סיור ברחובות כדי להתמצא. כל העסקים היהודיים סגורים. אנשי ס־א ניצבים בפני הכניסות. הציבור הוכיח סולידריות [הפגין תמיכה] מלאה בכל מקום. המשמעת היא מופתית. מחזה מרשים! הכל מתבצע בשקט מופתי... אחרי הצוהריים צועדים 150,000 פועלים מברלין אל הלוסטגרטן. הם עומדים לצידנו נגד תעמולת הזוועה בחו"ל. אווירת ניצחון שאין לתארה שוררת בכול... העיתונות פועלת במלוא הקצב. החרם הוא ניצחון מוסרי גדול לגרמניה. הוכחנו לעולם כולו שאנו יכולים לסמוך על האומה כולה, וזאת בלי שהדבר יביא להפרעות סדר, ולו גם הקטנות ביותר. הפיהרר שוב קלע אל המטרה. בחצות אנו מחליטים להפסיק את החרם. עתה אנו מצפים לתגובה של העיתונות והתעמולה שבחו"ל.

(י' ארד, י' גוטמן וא' מרגליות [עורכים], השואה בתיעוד – מבחר תעודות, יד ושם, תשל"ח, עמ' 40)

מקור 2 – מתוך הספר "גרמניה הנאצית והיהודים" שיצא בשנת 1997, מאת ההיסטוריון שאול פרידלנדר.

להלכה [בעיקרון] היה החרם עלול לגרום נזק כלכלי חמור לאוכלוסייה היהודית... ואולם למעשה, הפעולה הנאצית נתקלה בקשיים מיידיים.

התברר שהתושבים אדישים למדי לחרם, ויש מהם שאפילו התעקשו לקנות בחנויות "יהודיות". לפי [העיתון הגרמני] 'פוליקשר בֶּאובכטר'... קונים אחדים ב[עיר] הנובר ביקשו להיכנס בכוח לחנות בבעלות יהודית. במינכן, בעקבות ההודעות החוזרות ונשנות על החרם הקרֵב, התנהל מסחר עֵר כל כך בחנויות בבעלות יהודית בימים האחרונים של חודש מרס (הציבור עדיין לא ידע כמה זמן יימשך החרם) עד ש[העיתון] 'פוליקשר בֶּאובכטר' קונן [התלונן] על "תושבים חסרי בינה אלה, הדוחפים בכוח כסף שהרוויחו בזיעת אפם לידיהם של אויבי העם ומוציאי דיבה ערמומיים". ביום החרם בתי עסק יהודיים רבים נשארו סגורים או נסגרו מוקדם. המוני סקרנים חסמו את הרחובות ברבעים המסחריים של מרכז העיר כדי לצפות באירוע בהתרחשותו: הם היו פסיביים [לא פעילים], אבל בשום אופן לא גילו איבה ל"אויבי העם", כפי שציפו מהם מסיתי המפלגה.

(ש' פרידלנדר, גרמניה הנאצית והיהודים – שנות הרדיפות, 1933–1939, עם עובד, 1997, עמ' 37–38)

קטע ממקור מאת רוז'קה קורצ'אק, ובו היא מתארת את גירוש היהודים בעיר וילנה שבליטא מבתיהם לגטו, בספטמבר 1941.

אכן עוקרים אנו לגטו... בעיצומו של לילה גירשו [השוטרים] הליטאים את היהודים מבתיהם... אין כל היהודים מהלכים יחד. מובלים הם לפי הרחובות, הרבעים. המוני אדם עצומים, אנדרלמוסיה [מהומה] של זקנים וילדים, בעלי מום שיש לסוחבם ותינוקות המובלים בעגלות ילדים. בני אדם נוטשים את בתיהם, שבהם ראו אור עולם [נולדו], חיו, סבלו ורוו נחת [נהנו], ויוצאים לדרך סמויה וסתומה. מכל רכושם נשאר להם עתה הצרור הדל הנישא על גבם.

מרובים היהודים המוסרים רהיטים וחפצים בידי פולנים מוּכָּרים, שכנים. במיוחד נמסר הרבה לשוערי הבתים, אגב בקשה שישמרו על החפצים בשכר תשלום שיינתן בעין יפה. השוערים, כמובן, נוטלים הכול. "חפציכם יהיו תמיד לרשותכם" - אומרים הם - "אצלנו בטוחים הם". כולם מביעים השתתפות בצער, אך אין מספיקים להצניע [להסתיר] את קוצר רוחם, את רצונם העַז להיפטר כבר משכניהם, את רעידת הידיים התאוותנית [בתאווה רבה], שעה שהן מושטות לנטילת הרכוש היהודי...

בה בעת משתרכים [הולכים באיטיות] מרחובות אחרים המונים המובלים בליווי שוטרים. לפי הפקודה חייבים הם להזדרז בהליכתם. בני אדם קורסים מגיעה תחת נטל צרורותיהם. מכות שהונחתו בקֶת רובה מאלצות אותם להתרומם ולשרך דרכם...

ברחוב זאבאלנה מול סטראשון נעצרים ההמונים. [השוטרים] הליטאים מצווחים בקול "לעמוד!" והכול עומדים.

(ר' קורצ'אק, להבות באפר, מורשת [בית עדות על שם מרדכי אנילביץ] וספריית פועלים, הקיבוץ הארצי, 1965, עמ' 18)

מקור מנאום שנשא שר המושבות הבריטי קריץ'־ג'ונס לוועדה שעסקה בשאלת פלשתינה–ארץ־ישראל ב־16 באוקטובר 1947.

על אף הטרור המשיך המִנְהָל הבריטי בארץ־ישראל לפעול בתנאים קשים ביותר. בתנאים אלה עבדו ומוסיפים לעבוד פקידי המִנהל. העלייה היהודית, על אף הספר הלבן, נמשכת ונמשכת. אך אין שיתוף פעולה בין הערבים ליהודים. משום כך הגיעו הדברים עד כדי כך, שלא ראינו כל דרך להמשיך...

ארץ־ישראל עלתה לנו במחיר יקר. היא עלתה לנו בחייהם של מאות מבחורינו. ייתכן כי אלה המבקרים אותנו ימצאו דרכים טובות יותר להגשמת הפתרון...

עדיין אנו מקווים כי לנוכח כוונתנו לצאת מן הארץ - יבינו שני הצדדים, היהודים והערבים, את המצב כפי שהוא במציאות, ואת מלוא היקפן של התוצאות האומללות העלולות לבוא עליהם ועל ארצם בגלל כישלונם במציאת הסכם על עתידה של ארץ־ישראל...

גורם מסוכן אחד במצב הקיים הוא העלייה הבלתי חוקית לארץ־ישראל וסיוע לה תוך כדי עצימת עיניים מצד כמה מדינות המספקות אוניות, נשק וכסף לשם הכשלת שלטון המנדט במילוי תפקידו הקשה בשמירה על החוק והסדר בארץ־ישראל - דבר המעורר התרגשות רבה בעולם הערבי ומביא בעקבותיו השפעות בלתי אחראיות שקשה להשתלט עליהן...

בריטניה, מכל מקום, אינה יכולה לשאת בעול [בנטל] שהוא כבד מדי לכל שלטון מנדטורי, ובייחוד כשהאחריות המוטלת עליו נעשית קשה עוד יותר בעקבות החופש הניתן לנתיני מדינות אחרות להשתמש בכל האמצעים שבידם כדי להכשילה במאמציה...

בנוגע להצעות הפתרון - עוד תהיה למשלחת הבריטית הזדמנות להביע את השקפותיה. אנו רוצים, בהווה ובעתיד, לחיות בשיתוף פעולה ובידידות עם הערבים ועם היהודים. מטרתנו היחידה היא לשים קץ למצב הטרגי בארץ־ישראל.

(מעובד על פי: ר' גביזון [עורכת], שישים שנה להחלטת כ"ט בנובמבר 1947, הוצאת מרכז מציל"ה, תשס"ט, עמ' 292–295)

קריקטורה של הצייר אריה נבון שפורסמה בתאריך 5/8/1943.

[תיאור הקריקטורה: הקריקטורה בנויה משתי תמונות זו מעל זו.
בתמונה העליונה, שמתחתיה כתוב "1939": שורה ארוכה של חיילים גרמנים בקסדות פלדה, עם סרט צלב קרס על השרוול, צועדים בצעד אחיד ובראש מורם, במגפיים גבוהים, וכידונים שלופים על רוביהם.
בתמונה התחתונה, שמתחתיה כתוב "1943": שורה של חיילים עם סרט צלב קרס על השרוול, ידיהם מורמות מעל הראש לאות כניעה, ראשם מושפל, אחד מהם עדיין חובש קסדת פלדה וחלקם חבושים בראשם, בגדיהם קרועים ומטולאים, חלקם יחפים או נועלים מגף אחד בלבד.
בפינה הימנית התחתונה – חתימת הצייר: אריה נבון.]

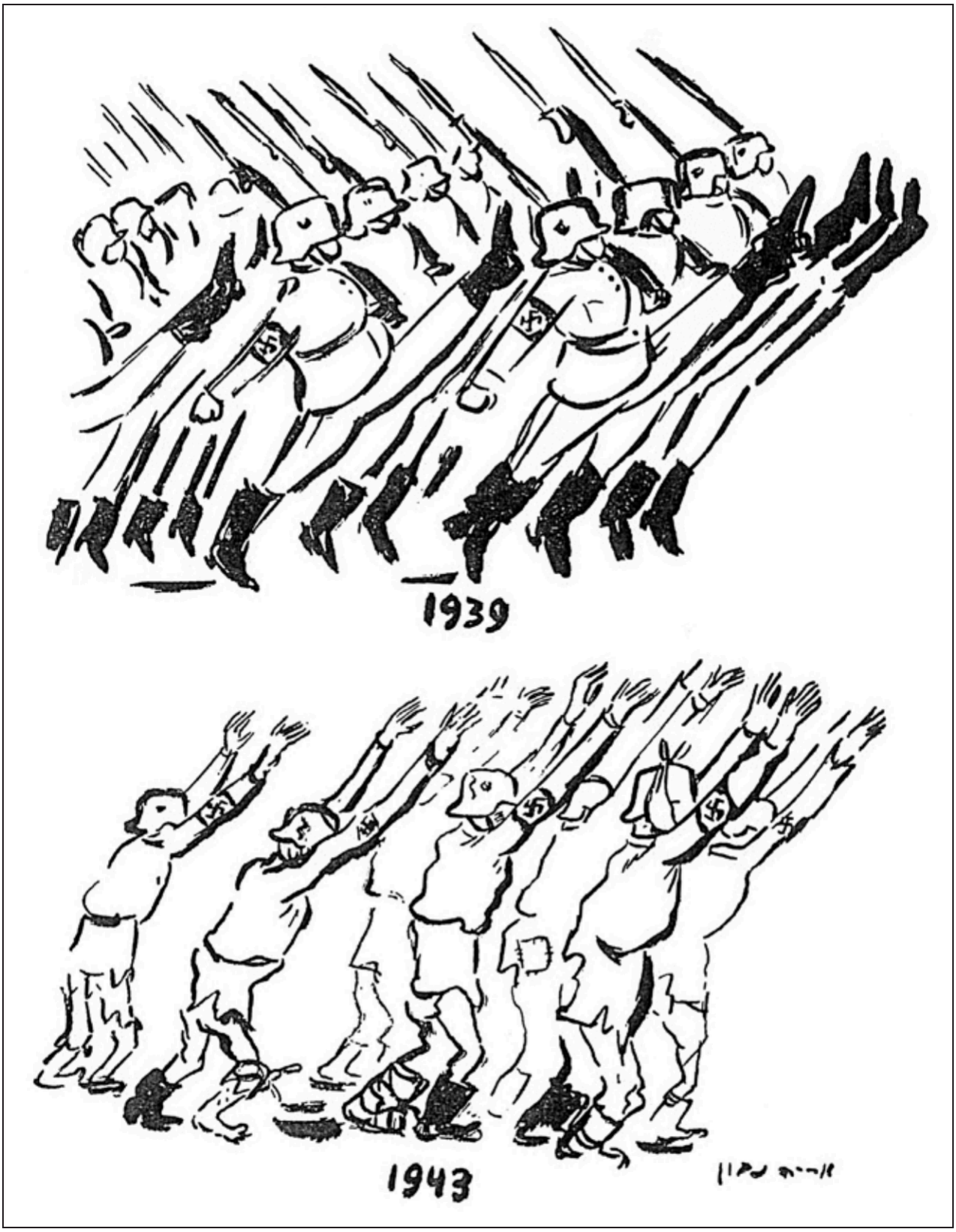

(א' נבון, בחזית ובעורף, עם עובד, תש"ה, עמ' 20)

נספח לשאלה 4 – תצלומים: תצלום 1 – אוניית המעפילים יאשיהו ווג'ווד, 1 ביולי 1946

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

[תיאור התצלום: אוניית מעפילים עמוסה לעייפה באנשים – גברים ונשים – הצפופים על הסיפונים. על גשר האונייה, משמאל, עומד קצין במדים ובכובע מצחייה. בין התרנים תלוי שלט גדול באנגלית, ותורן מסתיר חלק מן האותיות בצידו השמאלי. על השלט כתוב, בשלוש שורות: "WE SU[...]D HITLER DEATH IS NO STRANGER TO US / NOTHI[...] KEEP US FROM OUR JEWISH HOMELAND / THE BL[...]N YOUR HEAD IF YOU FIRE ON THIS UNARMED SHIP". על הרציף, מתחת לאונייה, עומדים חיילים ושוטרים בריטים ואנשים נוספים, חלקם בכובעי לבד. בפינה הימנית התחתונה – סימן המים "IWM".]

הכתובת על השלט: "שרדנו את היטלר, מוות אינו זר לנו, דבר לא ימנע מאיתנו להגיע לארץ מולדתנו, הַדֵּם על ידיכם אם תירו על אונייה בלתי חמושה זו."

(מקור: מוזיאון המלחמה האימפריאלי, צלם: ר"ו גרגורי, מספר פריט E31953) Photo by R. W. Gregory, Imperial War Museums, E31953)

נספח לשאלה 4 – תצלומים: תצלום 2 – הורדת פצוע מאוניית המעפילים אקסודוס, יולי 1947

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

[תיאור התצלום: שני חיילים בריטים בכומתות אוחזים בזרועותיו של מעפיל צעיר, פלג גופו העליון חשוף וראשו חבוש בתחבושת, ומובילים אותו על הרציף. מימין, מאחוריהם, אנשים נוספים, ביניהם אדם בכובע לבד. ברקע – האונייה אקסודוס, ניכרים בה סימני נזק.]

(מקור: אוסף התצלומים הלאומי, D8-035. צילום: הנס פין)

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history